

РОЗУМІННЯ КАТЕГОРІЇ «ВЛАДА» У РОБОТАХ М. МАННА

Ткаченко Євгеній Володимирович

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри конституційного права України
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого,
e-mail: tkachena1982goda@mail.ru

Ключові слова: М. Манн, влада, соціологія, функції держави

М. Манн є одним з найбільш відомих та впливових світових соціологів сучасності. Його ключовими роботами є чотиритомник «Джерела

соціальної влади» (The Sources of Social Power) та «Автономна влада держави: джерела, механізми та результати» (The autonomous power of the state: its origins, mechanisms and results). Крім того при написанні тез ми також розглянули роботу «Влада в ХХІ столітті: бесіди з Джоном А. Холлом». Ми проаналізуємо деякі погляди вченого на джерела влади, функції держави у суспільстві та проблеми влади в епоху глобалізації.

У своїх роботах М. Манн стверджує, що існує чотири основних джерела влади – ідеологічний, економічний, військовий та політичний. Аналізуючи джерела соціальної влади в економічній сфері, він стверджує, що протягом двадцятого століття і до теперішнього часу найбільш фундаментальними соціальними інститутами у цій галузі був і є капіталізм. На даний час він поширився у всьому світі, жодної альтернативи йому з точки зору економічної влади на даний час не існує. Але капіталізм змінювався протягом тривалого часу та набував різні форми. З розвитком капіталізму на нього покладалися все більше соціальних та правових обмежень. На думку М. Манна практично все населення набуло те, що Т. Х. Маршалл називав «соціальним громадянством», право приймати участь у соціально-економічному житті нації, тобто у капіталізмі. Говорячи про глобалізаційні процеси у владних відносинах, вчений стверджує, що сучасні процеси глобалізації породжують три основні принципи: глобалізацію капіталізму, глобалізацію національної держави і появу першої глобальної імперії – американської.

Свою концепцію розуміння «державної влади» британський вчений виклав у роботі «Автономна влада держави: джерела, механізми та результати». Будучи прихильником соціал-демократії у питанні розуміння сутності держави він застосовує класовий підхід. Основою ідей М. Манна є спроба подолання класичних теорій держави (марксистської, ліберальної і функціоналістської), які, на його думку, не дивлячись на різницю підходів, знаходять свою спільність у зведенні держави (влади) до місця боротьби класів або зацікавлених груп. Простір автономії державної влади М. Манн знаходить у співвідношенні всередині політичного, економічного, ідеологічного, мілітаристського і геополітичного зрізів. Вчений виділяє такі основні функції держави (влади):

1) обслуговування внутрішніх потреб, яке розглядається як реалізація стратегії «загального блага» або як захист більшості від довільної узурпації з боку впливових соціально-економічних груп (крім тих, які ідентифікуються з державою);

2) військовий захист або здійснення мілітаристської агресії;

3) обслуговування комунікаційних інфраструктур. Крім транспортних систем до них відноситься поштовий зв'язок, єдине карбування та метрологія;

4) економічний перерозподіл благ, що розглядається в якості авторитетного розподілу недостатніх матеріальних ресурсів між різними

соціальними, віковими групами, статями, територіями і т. Д. В процес перерозподілу залучаються і особливо економічно слабкі групи, підтримка яких, таким чином, забезпечується державою.

Щодо проблем ліберальної демократії та становлення у сучасному світі авторитарних капіталістичних держав (Китай, Росія), М. Манн наголошує, що процеси демократизації розвиваються хвилеподібно (Гантінгтон) і час від часу змінюються відкатом від демократії. Зараз спостерігається відкат від демократії, але не у формі військових режимів, а у формі псевдодемократії: невірні вибори; існує багатопартійність, але режим може відбирати кандидатів та вибірково забороняти участь у виборах іншим і т. ін. На думку вченого демократія розповсюджується у світі значно повільніше і з більшими складнощами ніж капіталізм. Адже капіталізм сприяє розповсюдженню демократії менше, ніж супротив капіталізму, оскільки особливо важливі для демократії умови, котрі сприяють такому супротиву.